

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการต่อสู้เพื่อสร้างความหมายของผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าสู่ปัญหาตามแนวทางของสำนักวัฒนธรรมศึกษาและใช้การศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ซึ่งเดิมที่เป็นวิธีทำงานของนักมานุษยวิทยา และนักสังคมวิทยา ที่ต้องการศึกษา “คนในวัฒนธรรมอื่น ๆ” ที่แตกต่างไปจากตนเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2544ก, น. 309) เช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้ที่สนใจศึกษากลุ่มคนในวัฒนธรรม “ผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” ในบริบทแห่งพื้นที่และเวลาที่แตกต่างกัน

วิธีการศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณามีลักษณะสำคัญ คือ ประการแรก ผู้วิจัยต้องเข้าไปหรือลงไปอยู่ในวัฒนธรรมที่ต้องการศึกษานั้นด้วยตนเอง ประการที่สอง ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ต้องสังเกต และสามารถสร้างคำอธิบายที่สร้างความหมายให้กับคนในวัฒนธรรมที่ถูกศึกษาเข้าใจได้ ประการที่สาม เป้าหมายของการศึกษาจะต้องมองจากมุมมองของ “คนวงใน” หรือ “เจ้าของวัฒนธรรม” นั้นเอง ดังนั้น ในการเขียนรายงานการวิจัยจึงต้องใช้ภาษาของผู้ถูกวิจัย ประการที่สี่ ในขณะที่ใช้มุมมองจากจุดยืน “คนวงใน” ผู้วิจัยจะต้องไม่ถูกดูดกลืนเข้าไปเป็น “คนวงใน” เสียเอง กล่าวคือต้องรักษา “ระยะห่าง” หรือมีความแตกต่างระหว่างนักวิจัยกับคนในวัฒนธรรมนั้น และ ประการสุดท้ายใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง แต่ในการวิเคราะห์พรรณานั้นจะต้องอธิบายปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมให้เชื่อมร้อยโยงเป็นผืนเดียวกัน (Stanton, 1996, อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2544ก, น. 310)

จากแนววิธีการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องเข้าไปคลุกคลีกับวัฒนธรรมที่ต้องการศึกษาหรือในที่นี้คือ วัฒนธรรมของ “ผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” อย่างใกล้ชิด เพื่อสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายของคนในวัฒนธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้การทำความเข้าใจในพฤติกรรมของ “ผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” จึงจำเป็นต้องเข้าใจในความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย คุณค่า แบบแผน และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาสภาพแวดล้อมหรือบริบทของ “ผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” ตามความเป็นจริง ด้วยมุมมองของ “ผู้หญิงที่ยิวกลางคืน” ซึ่งก็คือมุมมอง “คนวงใน” (emic) ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั่นเอง ดังนั้น การศึกษาด้วยวิธีแบบชาติพันธุ์วรรนาจึงเน้นที่การให้ความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้วิธีการสังเกต และการบันทึกปรากฏการณ์ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะ เป็นวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกอย่างไม่เป็นทางการ (และที่เป็นทางการ) ใช้เครื่องบันทึกเสียง การจดบันทึกภาคสนาม การใช้ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่นใดที่

ถูกบันทึกไว้ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยตัวตน และบทบาทของผู้วิจัยในการเข้าไปเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มวัฒนธรรม (member role) ที่สนใจศึกษา (Adler and Adler, 1987 อ้างถึงใน วสันต์ ปัญญาแก้ว, 2542, น. 23) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง รอบด้าน ในช่วงแห่งเวลาและพื้นที่ (space and time) ที่ศึกษา ก่อนที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และทำการอธิบายปรากฏการณ์ “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน” ดังกล่าวให้เชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ ผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่ผับแห่งหนึ่งย่านทองหล่อ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเน้นไปที่กลุ่มผู้หญิงชนชั้นกลางที่ไปใช้บริการภายในร้าน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้มีคุณลักษณะกระจายออกเป็น

1. ผู้หญิงที่มากันในกลุ่มผู้หญิงด้วยกันเอง เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าการเลือกกลุ่มการสื่อสารภายในพื้นที่ผับ เป็นการสื่อสารที่ผู้หญิงใช้เพื่อแสดงออกถึงนัยที่แตกต่างออกไปจากผู้หญิงในกลุ่มอื่น ๆ ได้

2. ผู้หญิงที่มากับผู้ชาย เช่นเดียวกับกับคุณลักษณะในข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยเชื่อว่าการเลือกกลุ่มการสื่อสารภายในพื้นที่ผับที่ต่างกัน เป็นการสื่อสารที่ผู้หญิงใช้เพื่อจำแนกตัวเองออกไปจากผู้หญิงในกลุ่มอื่น ๆ ได้

3. ผู้หญิงต่างวัยกัน จากการทบทวนงานเขียนว่าด้วยเวลาว่างของสตรี ได้ชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่า วัยที่ต่างกันจะอธิบายความแตกต่างของการใช้เวลาว่างของผู้หญิงได้

4. ผู้หญิงที่มาจากชนชั้นต่างกัน เนื่องจากการใช้เวลาว่างจะแสดงนัยเชิงสัญลักษณ์ว่าเราเป็นใคร เราสังกัดชนชั้นทางสังคมกลุ่มใด เราเหนือกว่าหรือด้อยกว่าชนชั้นใด และเราควรหรือไม่ควรคู่กับกิจกรรมยามว่างแบบใด

จากคุณลักษณะที่กระจายออกไปดังกล่าว จะช่วยให้กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกมา มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นการลดทอนอคติของการสุ่มตัวอย่างลง และจากคุณลักษณะทั้งหมดทำให้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ดังนี้ คือ

1. แนนนี่ อายุ 25 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดี สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรับงาน free lance มาทำเป็น

ครั้งคราวในตำแหน่ง (Account Executive) รายได้ประมาณ 12,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน แนนนี่จัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

2. อิส อายุ 27 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ยาย พี่สาว ครอบครัวอบอุ่นมาก สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทำงานเป็นข้าราชการ รายได้ประมาณ 13,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน อิสจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากันในกลุ่มผู้หญิงด้วยตนเอง

3. แก้ว อายุ 24 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดี สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ยังไม่ได้ทำงาน ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับค่าใช้จ่าจากทางบ้านประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน แก้วจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

4. พลอย อายุ 24 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดี สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเอกชน ปัจจุบันช่วยธุรกิจครอบครัวเกี่ยวกับเพชร พลอย รายได้ประมาณ 15,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน พลอยจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

5. แต้ อายุ 25 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันแต่งงานแล้ว อาศัยอยู่กับครอบครัวของสามี ครอบครัวอบอุ่นดี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ปัจจุบันเป็นเจ้าของกิจการโรงงานทำน้ำแข็ง รายได้ของเธอคนเดียวประมาณ 10,000 กว่าบาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน แต้จัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

6. วรรณ อายุ 25 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับแม่ ยาย น้องชาย และหลาน ๆ ครอบครัวแตกแยกและมีปัญหาบ้างเล็กน้อย สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ปัจจุบันทำงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่ง Call Center รายได้ประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน วรรณจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากันในกลุ่มผู้หญิงด้วยตนเอง

7. พีเกียง อายุ 35 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับแม่ น้อง และลุง พ่อแม่แยกทางกัน แต่ครอบครัวก็อบอุ่นดีไม่มีปัญหา สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ปัจจุบันทำงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่ง Unit Manager รายได้ประมาณ 40,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน พีเกียงจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากันในกลุ่มผู้หญิงด้วยตนเอง

8. ปอ อายุ 22 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ที่บ้านมีปัญหาเลยแยกออกมาอยู่คนเดียว แต่ก็ยังส่งเสียค่าใช้จ่ายให้ที่บ้าน สถานภาพโสด จบการศึกษาระดับ ปวส. ปัจจุบันช่วยงานของพี่ชาย ตรวจเช็คงาน และทำบัญชี รายได้ประมาณ 50,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน ปอจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากันในกลุ่มผู้หญิงด้วยกันเอง

9. ปลา อายุ 22 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ครอบครัวอบอุ่นดีสถานภาพ โสด ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง ได้รับค่าใช้จ่ายจากทางบ้านประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน ปลาจัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

10. โอ้ อายุ 26 ปี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อาศัยอยู่คนเดียวแต่ยังกลับบ้านทุกเดือน ครอบครัวอบอุ่นดี สถานภาพ โสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง และทำงานเป็นพนักงานขายรถยนต์ รายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน และเวลาไปเที่ยวกลางคืน โอ้จัดอยู่ในกลุ่มผู้หญิงที่มากับผู้ชาย

และสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกผู้ตอบแบบสอบถามนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีกลุ่มนักเที่ยวผู้หญิงซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล และยังเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากของนักเที่ยวความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถามนี้ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการบริโภคภายในตัวของชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งยังอาจจะช่วยตอบโจทย์การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม วัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในสมัยนี้ได้ด้วย

วิธีการเก็บข้อมูล

สำหรับวิธีการในการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) เป็นแนวทางในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดในระยะเวลา หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ในขณะที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องผสมผสานวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ตามสถานการณ์จะเอื้ออำนวย ตามรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ใช้การวิจัยสนาม (field research) ดังนี้
 - 2.1 สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation)
 - 2.2 สัมภาษณ์แหล่งข้อมูลสำคัญแบบเจาะลึก (in-depth interview)

ในการทำงานภาคสนาม ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการเข้าสู่พื้นที่ผับแห่งหนึ่งย่านทองหล่อ โดยเข้าไปปรากฏตัวในสถานภาพของนักเที่ยว วิธีการจะเป็นการสังเกตบริบทของผับ เช่น แนวดนตรี หรือรูปแบบของร้าน การสังเกตการสื่อสารของลูกค้ายาในร้าน ทั้งการสื่อสารด้วยวาจา หรือเชิงวัจนภาษา ด้วยการพูด การร้อง และการสื่อสารที่ไม่ใช่วาจา หรือเชิงวัจนภาษา เช่น การแต่งกาย ท่าทาง การแสดงออกทางใบหน้า สายตา เป็นต้น และใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยเปิดเผยสถานภาพว่า ผู้ศึกษากำลังเรียนอยู่และสนใจชีวิตประสบการณ์ของผู้หญิงที่วัยกลางคืน ส่วนระยะเวลาในการศึกษานั้น ผู้วิจัยจะใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ รวมระยะเวลาแล้วประมาณ 8 สัปดาห์ โดยเริ่มต้นที่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2550

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในขั้นตอนของการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ไม่สามารถสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลในบริเวณร้านได้ เนื่องจากเสียงดังและแหล่งข้อมูลไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูลใด ๆ ผู้วิจัย จึงใช้วิธีการนัดแหล่งข้อมูลเพื่อขอสัมภาษณ์ในสถานที่ซึ่งแหล่งข้อมูลสะดวก ถึงแม้การนัดหมายสัมภาษณ์เพื่อติดต่อสัมภาษณ์จะเป็นอุปสรรคทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างข้อมูลมาในจำนวนที่ไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างข้อมูลเพียง 10 ตัวอย่างเท่านั้น

ในการเข้าสู่แหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง “ผู้หญิงที่วัยกลางคืน” กล่าวได้ว่า เป็นขั้นตอนเริ่มแรกของการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งอันจะส่งผลต่อการได้มา ซึ่งข้อมูลในการตอบคำถามวิจัยและการวิเคราะห์ปรากฏการณ์

ในช่วงแรกของการศึกษา ผู้วิจัยได้ “ทดลอง” ที่จะชักชวนเพื่อนที่เรียนปริญญาโทด้วยกันมาพูดคุย หาข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับการที่วัยกลางคืนของ เมื่อได้ฟังข้อมูลของแต่ละคน แล้วผู้วิจัยจึงได้เลือก “แนนนี่” “อิส” และ “แก้ว” มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะทั้งสามเคยเที่ยวมานานแล้วปัจจุบันก็ยังคงเที่ยวอยู่ และในความเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดกัน จึงสะดวกในกรณีที่ต้องใช้เวลาในการคุยหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด

หลังจากได้คุยกับแก้วแล้ว แก้วก็ได้แนะนำเพื่อนที่น่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ผู้วิจัยอีกสองคน ก็คือ “พลอย” และ “แต” เป็นวิธีเก็บข้อมูลแบบที่ให้กลุ่มตัวอย่างแนะนำคนอื่นต่อ ๆ กันไป (snowball technique) โดยที่แก้วได้นัดให้ผู้วิจัยไปเจอกับทั้งคู่ในผับย่านทองหล่อที่ผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่ในการศึกษานั้นเอง โดยครั้งนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ทั้งสองอย่างไม่เป็นทางการไว้ก่อน แล้วจึงขอเบอร์โทรเพื่อนัดหมายสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการในภายหลัง

ในกรณีของ “วรรณ” ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างอีกคนหนึ่งนั้น เป็นเพื่อนร่วมเรียนกันมากับผู้วิจัยสมัยปริญญาตรีกระทั่งปัจจุบันก็ยังคงติดต่อกันอย่างใกล้ชิด และวรรณก็ได้แนะนำ “พีเกียง” เพื่อนรุ่นพี่ที่ทำงานในบริษัทเดียวกันให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ส่วนในกรณีของ “ปอ” และ “ปลา” นั้น

เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเจอเมื่อไปสังเกตการณ์ในผับย่านทองหล่อที่ผู้วิจัยเลือกเป็นพื้นที่ในการศึกษา แต่สำหรับ “ไอ” ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากเพื่อนที่สนิทสนมคนหนึ่งว่าเป็นผู้หญิงที่เที่ยวกกลางคืน ทำให้ผู้วิจัยติดต่อเลือกเป็นตัวอย่างในการศึกษาอีกคนหนึ่ง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน เช่น การพูดคุย สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกต การเงี่ยหูฟัง และบันทึกข้อมูลด้วยการจดจำลงสมุดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะเปิดเผยบทบาทในฐานะผู้ศึกษาโดยไม่ได้ปิดบังสถานภาพ ผลจากการเปิดเผยถึงบทบาทผู้ศึกษาของผู้วิจัยทำให้มีความสะดวกที่จะสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผยและลงลึกในรายละเอียดได้ โดยที่ไม่ต้องกังวลว่าตัวอย่างจะสงสัยว่าจะถามหรืออยาการู้ไปเพื่ออะไร

เกณฑ์ในการวิเคราะห์

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ของ Erving Goffman เป็นเกณฑ์ในการศึกษาความหมาย ที่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเข้าไปต่อรอง มี 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. “นอกบ้าน” กับผู้หญิง พื้นที่ที่ผู้หญิงเข้าไปต่อสู้อุบัติการณ์กับความหมาย ทั้งพื้นที่ “ในที่ทำงาน” และพื้นที่ “ในผับ”
2. “กลางคืน” กับผู้หญิง เวลาที่ผู้หญิงเข้าไปต่อสู้อุบัติการณ์กับความหมาย โดยการออกไปเที่ยวผับในเวลากลางคืน
3. “การเที่ยว” กับผู้หญิง การกระทำของผู้หญิงเพื่อสื่อสารความหมายในผับ
4. “เป้าหมายในการเที่ยว” กับผู้หญิง เป้าหมายของผู้หญิงจากการกระทำเพื่อสื่อสารความหมายในผับ

ส่วนในเรื่องเกณฑ์การวิเคราะห์ “กลุ่ม” ของการสื่อสารภายในสถานบันเทิงประเภทผับแห่งหนึ่ง ย่านทองหล่อ ในเขตกรุงเทพมหานคร นั้น มีดังต่อไปนี้ คือ

1. สมาชิกในร้าน นอกจากพนักงานในร้านที่เป็นสมาชิกหลักของร้านแล้ว ลูกค้ำทั้งชายและหญิงที่มารวมตัวกันในร้าน โดยอาจจำแนกได้เป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ อันได้แก่ กลุ่มสมาชิกประจำ กลุ่มสมาชิกไม่ประจำ กลุ่มสมาชิกประเภทแวะเวียนผ่านไปมา
2. เวลาและพื้นที่ในการสื่อสาร ในกรณีของ “เวลา” นั้น การสื่อสารของร้านถือเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนการจัดการเรื่องเวลาของร้านนั้น มีลักษณะตายตัวโดยใช้มาตรฐานของเวลาตามเข็มนาฬิกา (clock time) ที่มีการกำหนดเวลาเปิด/ปิดร้านในแต่ละวัน

ส่วนในกรณีของ “พื้นที่” นั้น การรวมกลุ่มของสมาชิกในร้านจะอยู่ในพื้นที่กายภาพ (physical space) ที่ตายตัวภายในร้าน ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาในเชิงพื้นที่ทางสังคม (social space) แล้ว ร้านแห่งนี้ก็ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะ และเอื้อให้เกิดการปฏิสังสรรค์ ภายในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน

3. ธรรมชาติของการรวมกลุ่มสื่อสาร คุณลักษณะที่เด่นของเวทีการสื่อสารภายในร้าน นั่นก็คือการรวมกลุ่มสื่อสารที่ปิดตัว หรือเปิดให้เฉพาะสำหรับกลุ่มสมาชิกภายในร้านเท่านั้น

ส่วนในแง่รูปแบบการสื่อสารจะมีลักษณะเป็น แนวนอน (horizontal) และดำรงอยู่บนความสมัครใจ (voluntary) ของผู้เข้าร่วมสนทนา โดยที่สมาชิกภายในร้านสามารถ เป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงประเด็นการสื่อสารได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมีลักษณะการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (face - to - face communication) ที่เอื้อต่อการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก

4. เนื้อหา/ประเด็นในการสื่อสาร สำหรับเนื้อหาที่สื่อสารในกลุ่มผู้หญิงที่วัยกลางคือนั้น สามารถจำแนกได้เป็นสองกลุ่มกว้าง ๆ คือ เนื้อหาของการสื่อสารภายในกลุ่มของผู้หญิงที่วัยกลางคือนด้วยตนเอง เช่น เรื่องส่วนตัวและครอบครัว และเนื้อหาการสื่อสารของบุคคลภายนอกกลุ่ม เช่น กลุ่มสมาชิกอื่น ๆ ภายในร้าน

5. ระดับของการสื่อสาร หากไม่นับรวมรูปแบบการสื่อสารภายในตัวบุคคลแล้ว ร้านประเภทนี้ เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ได้มีประสบการณ์การสื่อสารในอีกหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication) การสื่อสารแบบรวมกลุ่ม (group communication) การสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจ (specific media communication) และการสื่อสารมวลชน (mass communication)

นอกจากนั้น การศึกษาครั้งนี้ยังมีเกณฑ์การวิเคราะห์ที่การนำเสนอความเป็นตัวตนของผู้หญิง โดยพิจารณาจากการนิยามสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสถานบันเทิง และดูว่าผู้หญิงมีกระบวนการสื่อสารกับการต่อสู้เพื่อสร้างความหมายต่อตนเองอย่างไร นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้หญิงเพื่อเชื่อมโยงการวิเคราะห์ในระดับการแสดงออกและระดับความคิดของ ผู้หญิงในการต่อสู้และต่อรองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในตอนต้นผู้วิจัยเริ่มจากการทบทวนบทความ ข้อเขียน ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้หญิงที่เยวกลางคืนในภาพรวม ควบคู่ไปกับการเริ่มสังเกตผู้หญิงที่เยวกลางคืน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสังเกตในเบื้องต้นนั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจผู้หญิงที่เยวกลางคืนได้มากขึ้นแล้ว ผู้วิจัยยังสามารถที่จะนำมาใช้แบ่งเกณฑ์จัดกลุ่มผู้หญิงที่เยวกลางคืนเพิ่มเติม ได้อีกด้วย

เมื่อได้เกณฑ์จากการศึกษาค้นคว้าในเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยจะออกไปเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการจดบันทึก ในสถานบันเทิงที่เลือกไว้ จากนั้นจึงสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้หญิงที่เยวกลางคืน ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาที่เยวกลางคืน เช่น เหตุผลในการที่เยว และต้องการสื่ออะไรออกไปยังสังคม เป็นต้น

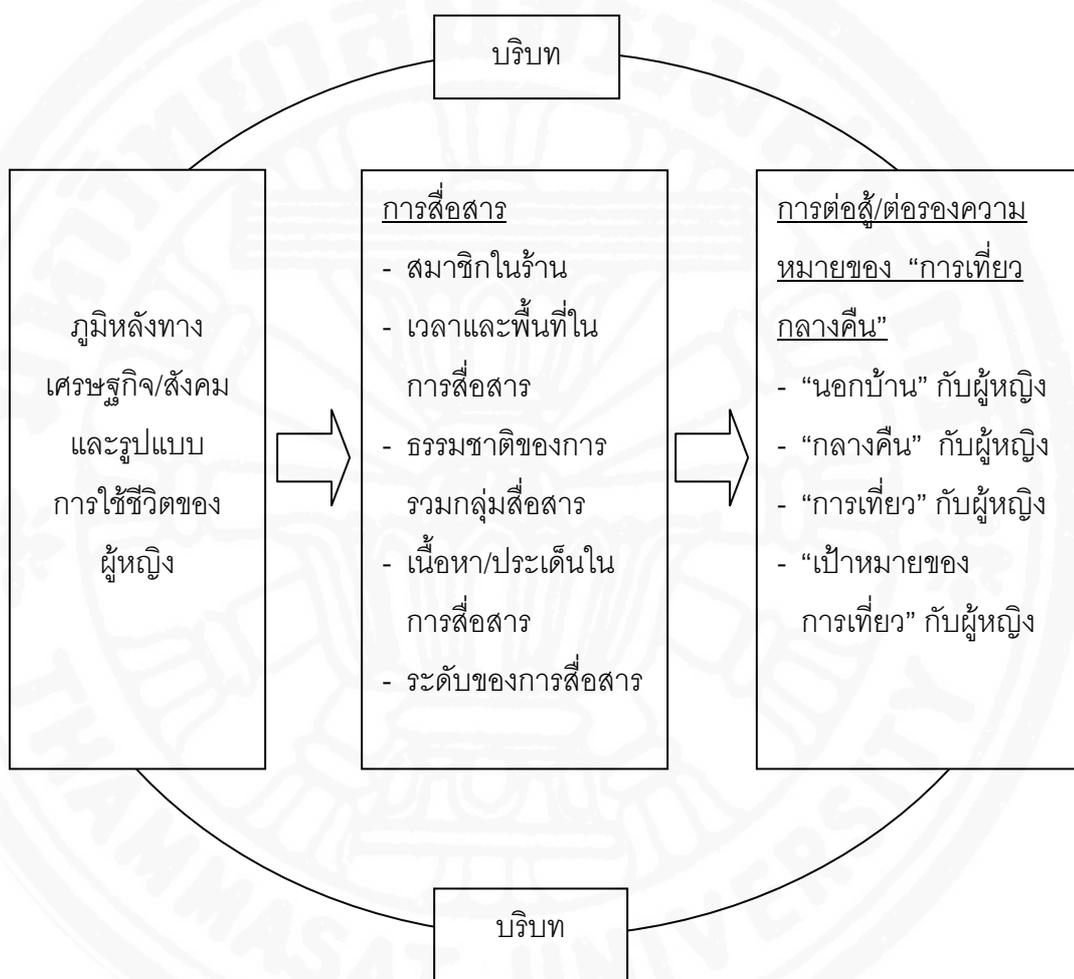
จากข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด เมื่อนำมารวมเข้ากับการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำไปล่วงหน้าแล้วนั้น ก็จะสามารถนำมาอธิบายได้ว่า รูปแบบการที่เยวกลางคืนของผู้หญิงนั้น ได้แสดงออกถึงการสื่อสารกับการต่อสู้เพื่อสร้างความหมายต่อสังคมไว้อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด และเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงนำเสนอออกมาเป็นแผนภาพ ดังนี้

ชำนาญกหาอสมุด

แผนภาพที่ 3.1

กรอบแนวคิดในการวิจัยการสื่อสารกับการต่อสู้เพื่อสร้าง

ความหมายของผู้หญิงที่ยกกลางคืน

การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาบุคคลที่เป็น "ผู้หญิงที่ยกกลางคืน" การสื่อสารของ "ผู้หญิงที่ยกกลางคืน" และการต่อสู้ทางความหมายของการ "การเที่ยวกลางคืน" ในบริบทของสังคมไทย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลประกอบกับการวิเคราะห์ตีความผ่านแนวคิดที่นำมาประกอบการศึกษา

อย่างไรก็ตามการนำเสนอรายงานการวิจัยตามแนวทางการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา จะให้ความสำคัญในการเขียนรายงานการวิจัยด้วยภาษาของผู้ถูกศึกษาหรือ “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน” นั่นเอง ในส่วนของการวิเคราะห์หรืออธิบาย “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน” จะเป็นการนำเสนอด้วยมุมมองของ “ผู้หญิงเที่ยวกลางคืน” ผู้ถูกศึกษาที่มองผ่านประสบการณ์และการตีความของผู้วิจัยเป็นหลักโดยเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ ในสังคมไทย

สำนักหอสมุด